

Nr 46.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i vissa delar av konkurslagen; given Stock-
holms slott den 7 februari 1941.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i vissa delar av konkurslagen.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Förslag
till
Lag
om ändring i vissa delar av konkurslagen.

Härigenom förordnas, att 58 och 147 §§ konkurslagen skola erhålla följande ändrade lydelse samt att i samma lag skall införas en ny paragraf, betecknad 148 a §, av den lydelse nedan anges:

58 §.

Penningar, som — — — ombudsmannen medgives.

Försummar förvaltaren — — — om året.

Så länge — — — och gäldenären.

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insätta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta konkursdomaren, i vilken bank medlen innestå, och inom en vecka från utgången av varje kalenderår till rättens ombudsman för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall ombudsmannen göra anmälan därom hos konkursdomaren.

147 §.

Har, då två månader förflutit från det förslag till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom laga kraftägande beslut avgjort, borgenär, som är berättigad att utan borgen lyfta honom i nämnda eller tidigare utdelningsförslag tillagda medel, icke begagnat sig av sin lyftningsrätt, skall förvaltaren till borgenären, om hans adress är känd, på borgenärens bekostnad med posten översända meddelande om det belopp, som sålunda må lyftas av borgenären, och varest medlen finnas att lyfta. I meddelandet skall intagas erinran om vad i 148 a § stadgas.

148 a §.

Har borgenär icke inom två år från det förslag till slututdelning eller beslut i anledning av klander mot förslaget vunnit laga kraft eller, om han först senare blivit berättigad att utan borgen lyfta honom tillagda medel,

inom två år därefter anmält sig att lyfta dem, vare han förlustig utdelningen; och skola medlen fördelas mellan de borgenärer, som bevarat sin rätt, eller överlämnas till gäldenären efter ty i 148 § sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

I konkurs, som dessförinnan inträffat, må tid, som i 148 a § stadgas, ej räknas från tidigare dag än den då lagen trätt i kraft.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 januari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler fråga om *lagstiftning rörande preskription av rätt till utdelning i konkurs.*

Föredraganden anför:

Då utdelning i konkurs skall ske, åligger det enligt 128 § konkurslagen förvaltaren att i samråd med rättens ombudsman uppgöra utdelningsförslag. Detta skall för varje däri upptagen borgenär angiva den utdelning som belöper på hans bevakade fordran. Sedan vederbörlig kungörelse om utdelningsförslaget framläggande utfärdats av rättens ombudsman, har denne enligt 129 § att till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen. Varje borgenär skall tillika underrättas om den utdelning som i förslaget är beräknad för honom. I 147 § stadgas att om borgenär, som är berättigad att utan borgen lyfta honom tillagda medel, icke begagnat sig av sin lyftningsrätt, då två månader förflutit från det förslag till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom laga kraftägande beslut avgjort, skall förvaltaren till borgenären, om hans adress är känd, på borgenärens bekostnad med posten översända meddelande om det belopp som sålunda må lyftas av borgenären.

Även efter konkursens avslutande skall, enligt 58 §, förvaltaren hava boets medel mot ränta insatta i bank till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Jämlikt 142 § är borgenär, som lyfter honom i förslag till slututdelning tillagda medel, berättigad till den ränta som å medlen upplupit från den dag, från vilken tiden för anställande av klander mot förslaget är att räkna.

I skrivelse till Konungen den 27 december 1939 har *riksdagens justitieombudsman* framhållit behovet av lagbestämmelser, huru det skall förfaras med konkursmedel som icke lyftas av borgenär. Justitieombudsmannen har ifrågasatt, huruvida icke medel som ej lyftas av borgenär borde efter viss kortare tid överlämnas till konkursgäldenären eller, om denne är juridisk person, insättas i riksbanken för att efter ytterligare viss tid tillfalla stats-

verket. Till närmare utveckling av sitt förslag har justitieombudsmannen anfört, bland annat:

Någon skyldighet för förvaltaren att till borgenärerna översända den utdelning, som tillkommer dem, finnes icke. Under förarbetena till gällande konkurslag ifrågasattes visserligen införandet av en sådan skyldighet. Det framhölls emellertid mot det sålunda ifrågasatta förfarings sättet, att det icke kunde användas då borgenärs fordran grundade sig på löpande förbindelse, enär i sådant fall utdelningen borde utbetalas endast mot förbindelsens återställande eller avskrivning därå. Ej heller för övriga fall ansågs skyldighet böra åläggas förvaltaren att översända utdelningsbeloppen. Det syntes nämligen vara till fyllest, att borgenär erhöle särskilt meddelande om honom tillkommande utdelning.

Av handlingarna i ett av mig nyligen behandlat ärende har framgått, att förvaltaren i två för flera år sedan avslutade konkurser fortfarande hade inestående medel, som enligt upprättat utdelningsförslag skulle tillkomma ett tiotal olika borgenärer. Förvaltaren har framhållit att han skulle hava tillsänt borgenärerna utdelningsbeloppen, därest de gjort framställning där- om. Att göra det utan särskild begäran hade förvaltaren ansett olämpligt, enär det varit hans plikt tillse, att beloppen komme rätt person tillhanda. Förvaltaren har i detta sammanhang påpekat, att det icke vore ovanligt, att en borgenär överlåtut sin bevakade fordran eller själv blivit försatt i konkurs och alltså icke längre vore rätt borgenär. Av de ifrågakomna fordringarna hade för övrigt åtskilliga grundat sig på i bevakningarna åberopade fordringsbevis. I dessa fall hade utbetalning kunnat ske endast mot avskrivning å fordringsbeviset.

Enligt vad jag inhämtat händer det icke sällan att, såsom i förutberörda två konkurser inträffat, förvaltare får under lång tid omhänderhava för utdelning avsedda medel. Det kan till och med inträffa, att så lång tid förflyter utan att vederbörande borgenär låter sig avhöra, att det till slut blir svårt för att ej säga omöjligt att avgöra, vem som är berättigad att lyfta utdelningen. Ehuru det härutinnan vanligen rör sig om mindre belopp, är det dock otillredsställande, att medel på dylikt sätt skola bliva kvarstående utan att komma någon intressent till godo. Det må även påpekas, att kontroll över medlens förvaltning icke utövas efter konkursens avslutande. Även för förvaltaren kan det vara till olägenhet att omhänderhava medel, beträffande vilka han till slut icke vet vem de skola tillkomma.

Såsom förut nämnts utgöra de utdelningar i konkurs, som icke lyftas, vanligen allenast småbelopp. Någon enstaka gång kan det emellertid röra sig om avsevärda belopp, vilket exempelvis är fallet i Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkurs.

På grund av vad nu anförts synes det erforderligt att genom lagbestämmelser regleras huru förfaras skall med medel, som i utdelningsförslag tilllagts konkursborgenär men av honom icke lyftas. Den lämpligaste lösningen av denna fråga skulle enligt min mening vara en föreskrift om att medlen skola överlämnas till konkursgäldenären, därest de icke av borgenär lyftas inom viss tid, förslagsvis två år, från det förslag till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom laga kraftgäande beslut avgjort.

Den sålunda föreslagna utvägen torde dock icke kunna användas då fråga är om juridisk persons konkurs, enär sådan person i allmänhet skall anses upplöst i och med konkursens avslutande. För dessa fall synes en tänkbar lösning vara att medlen vid den tidpunkt, då de, om konkursgäldenären varit en fysisk person, skulle hava överlämnats till honom, i stället av förvaltaren

insättas å särskilt konto i riksbanken för att, om de icke inom viss ytterligare tid lyftas av vederbörande borgenär, därefter tillfalla statsverket. Sistberörda tidsfrist kunde förslagsvis bestämmas till åtta år, vilket under ovan angivna förutsättningar skulle innebära att medlen, om den till utdelning berättigade borgenären ej läte sig avhöra, tillföлле statsverket då tio år förflutit från det slututdelningsförslaget vunnit laga kraft eller, i händelse av klander, detta blivit genom laga kraftägande beslut avgjort.

Vad nu sagts om juridisk persons konkursbo borde äga motsvarande tillämpning beträffande fysisk persons konkurs, om hinder skulle möta för förvaltaren att överlämna medlen till konkursgäldenären eller hans rättsinnehavare.

Justitieombudsmannen har även uttalat, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke förvaltaren borde åläggas att till konkursdomaren avgiva redovisning, huru förfarits med medel varom nu är fråga.

Över justitieombudsmannens framställning ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av statskontoret, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, Stockholms handelskammare, svenska bankföreningen, Sveriges advokatsamfund, förvaltarna i Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkurs, Sveriges köpmannaförbund och Sveriges grossistförbund.

Föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, Stockholms handelskammare, svenska bankföreningen och förvaltarna i Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkurs ha i huvudsak givit sin anslutning till justitieombudsmannens förslag.

Föreningen Sveriges häradshövdingar — som anmärkt att det mycket ofta torde förekomma att medel icke lyftes av bevakande borgenär — har påpekat, att dödsbo uti ifrågavarande hänseende icke borde jämsställas med andra juridiska personer utan med fysiska personer.

Svenska bankföreningen har för sin del uttalat, att flera vägar för frågans lösning vore tänkbara, och har förordat, att beredningen av ärendet komme att ske utan bundenhet i förväg vid någon bestämd linje. Föreningen har framhållit, att det behov av lagstiftning, om vars tillgodoseende här vore fråga, icke vore begränsat till medel, som utgjorde icke lyftad utdelning i konkurs. Även på andra områden av samhällslivet framträdde eller kunde framträda snarlika svårigheter och behov, exempelvis i samband med likvidation av bolag och andra juridiska personer ävensom vid svårartad oreda i följd av krig eller liknande förhållanden. Frågan hade i själva verket en betydande räckvidd, och föreningen ville förorda, att den från sådan synpunkt upptoges till övervägande. Dock vore det önskvärt, att därigenom icke fördröjdes den nu påkallade lagstiftningsåtgärden, vilken syntes kunna vidtagas särskilt.

Sveriges grossistförbund har förordat en från justitieombudsmannens förslag delvis avvikande lösning av lagstiftningsfrågan samt anfört följande:

Då gällande bestämmelser icke giva någon anvisning om huru i en konkurs sådana medel, som tillagts konkursborgenär, skola disponeras, för händelse borgenären icke begagnar sig av sin rätt att lyfta dessa, vilja vi i princip tillstyrka en lagstiftning i frågan efter de riktlinjer, som av riksbankens

dagens justitieombudsman angivits. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke, även då konkursborgenären är en fysisk person, sådana medel efter en lämplig tidsfrist borde tillfalla statsverket. De medel, som i ett laga kraft vunnet utdelningsförslag tillagts den borgenär, måste betraktas såsom dennes egendom, och några vägande skäl finnas enligt vår uppfattning knappast för att de skola återgå till konkursgäldenären.

Beträffande de utdelningsbelopp, som icke av konkursförvaltaren direkt utbetalas till vederbörande borgenärer, bör det förfaringssätt, som av justitieombudsmannen föreslagits, vinna tillämpning. Enligt vårt förmenande bör dock konkursförvaltaren vara skyldig att viss tid före utgången av den tidsfrist, efter vars utgång deponering i riksbanken skall ske — enligt justitieombudsmannens förslag två år från det utdelningsförslaget vunnit laga kraft eller i händelse av klander detta blivit genom laga kraft ägande beslut avgjort — i rekommenderat brev tillstålla vederbörande borgenärer ett meddelande om, att dem tillkommande medel efter viss dag komma att insättas å särskilt konto i riksbanken för att, om de icke inom åtta år lyftas, därefter tillfalla statsverket. Kungörelse härom med upptagande av samtliga i utdelningsförslaget upptagna berörda borgenärer bör samtidigt inflyta i Post- och Inrikes Tidningar.

Vi skulle även finna det vara av betydelse, om i detta sammanhang undersökning verkställdes beträffande förutsättningarna för att stadga åläggande för konkursförvaltaren att i de fall, där så utan olägenhet kan ske, omedelbart efter det slututdelningsförslaget vunnit laga kraft, respektive klander blivit genom laga kraft ägande beslut avgjort, direkt till vederbörande borgenärer utbetala dem tillkommande belopp. Givetvis kan så ej ske, då borgenärens fordran grundar sig på löpande förbindelse, enär i sådant fall denna förbindelse måste återställas eller avskrivning ske å densamma. Vidare måste hänsyn tagas därtill, att den ursprungligen antecknade borgenären möjligen icke längre är rätt fordringsägare på grund av att han överlätit sin fordran eller själv blivit försatt i konkurs. Konkursförvaltarens skyldighet att till borgenär, som uppgivit postadress, översända på den bevakade fordran belöpande utdelning bör alltså inskränkas till de fall, där fordran icke grundar sig på en löpande förbindelse och där den rätte borgenären är för konkursförvaltaren känd.

Under återopande av vad ovan anförts få vi sålunda dels tillstyrka, att det av riksdagens justitieombudsman framlagda förslaget med beaktande av de av oss anförda synpunkterna lägges till grund för lagstiftning i frågan, dels ock hemställa, att utredning måtte verkställas beträffande förutsättningarna för en lagändring, varigenom konkursförvaltare åläggas att i de fall, där rätte borgenären är av förvaltaren känd och hans fordran icke grundar sig på löpande förbindelse, direkt till denne utbetala honom tillkommande medel.

En likartad ståndpunkt har intagits av *Sveriges köpmannaförbund*, som anført följande:

Enligt förbundets mening torde orsakerna till att medel, som tillagts konkursborgenär, icke lyftas vara dels att det ofta rör sig om bagatellbelopp och dels att ovisshet råder om var medlen finnas tillgängliga. Den i 147 § konkurslagen givna föreskriften om förvaltarens skyldighet att till känd borgenär med posten översända meddelande om det belopp, som må lyftas av borgenären, synes böra kompletteras så tillvida, att i meddelandet även lämnas klar upplysning om var medlen finnas tillgängliga.

Förbundet vill för sin del i detta sammanhang förorda ytterligare utredning om skyldighet för förvaltare att till borgenärer översända den utdelning, som tillkommer dessa. Beträffande justitieombudsmannens förslag an-

ser förbundet, att ett nytt meddelande till borgenär bör göras på borgenärs bekostnad, innan medlen överlämnas till konkursgäldenären. Förbundet motiverar denna sin ståndpunkt med att ifrågavarande medel rätteligen icke tillkomma konkursgäldenären och att därför, innan de definitivt överlämnas till honom, ett ytterligare meddelande till borgenären bör anses påkallat. Där fråga är om bagatellbelopp torde dock något nytt meddelande icke böra ifrågakomma.

Även *Sveriges advokatsamfund* har uttalat sig för en lösning, som avviker från justitieombudsmannens förslag. Samfundet har anfört, bland annat:

De av justitieombudsmannen anvisade utvägarna få onekligen anses utgöra en enkel och praktisk lösning av ifrågavarande problem. I vissa fall torde för övrigt något annat sätt att komma till rätta med de svårigheter, som här visat sig föreligga, icke kunna uttänkas, eftersom det icke gärna kan sättas ifråga att låta konkursförvaltaren behålla dessa medel.

Emellertid ifrågasätter samfundet, om det icke vore möjligt att vidtaga sådana anordningar, att dessa medel i första hand fördelades bland övriga borgenärer, som icke fått full betalning för sina fordringar. En föreskrift av detta innehåll skulle stå i god samklang med de allmänna principerna i konkurslagen, enligt vilka tillgångarna fördelas icke mellan samtliga borgenärer utan endast mellan dem, som ansett sig böra bevaka sina fordringar. En borgenärs underlåtenhet att lyfta honom tillkommande utdelning skulle med andra ord få samma verkan som hans underlåtenhet att bevaka.

En föreskrift av nu antytt innehåll skulle kunna utformas i nära anslutning till stadgandet i 148 § konkurslagen och sålunda innehålla, att medel, som icke lyftas inom viss ej för kort tid, skola fördelas bland övriga borgenärer, som icke blivit till fulla förnöjda, och som lyft dem tidigare tillkommande belopp, förutsatt dock att konkursdomaren icke av skäl, som i nämnda lagrum säges, finner att de i stället böra tillfalla gäldenären eller, om denne är juridisk person, statsverket.

Givetvis kan det med denna anordning inträffa, att en borgenär, som tidigare lyft utdelning, av olika skäl underlåter att uttaga honom sålunda tillkommande tilläggsutdelning. I konsekvens med vad förut sagts bör denna, därest kostnaderna ej lägga hinder i vägen härför, utdelas bland återstående borgenärer. Skulle någon eller några av dessa ej lyfta ifrågavarande tilläggsutdelningar, återstå i sista hand endast de av justitieombudsmannen anvisade utvägarna. Man har emellertid vunnit att i de fall, där det är fråga om mer betydande medel, dessa komma de härför intresserade borgenärerna till godo.

Samfundet anser sig böra för fullständighetens skull anmärka, att de här föreslagna anordningarna icke lämpa sig ifråga om bankaktiebolags och sparbankers konkurser. För dessa torde man få nöja sig med de av justitieombudsmannen föreslagna bestämmelserna.

I det utlåtande som avgivits av *statskontoret* har föreslagits, att frågan borde lösas genom en ändring i lagen om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. Statskontoret anför:

I likhet med justitieombudsmannen finner statskontoret särskilda bestämmelser erforderliga beträffande medel, som avsatts för utdelning i konkurs, men icke bliva av konkursborgenär lyfta. Tillräckliga skäl torde dock knappast föreligga för att dylika medel i vissa fall efter en förhållandevis kort tid överlämnas till gäldenären. Icke heller synes det statskontoret lämpligt att införa en ny, för allenast här ifrågavarande fall avsedd form av penningars nedsättande i allmänt förvar.

Statskontoret ifrågasätter i stället, huruvida icke nu föreliggande fråga enklast löses därigenom, att i 9 § lagen den 24 mars 1927 om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar införes en föreskrift, att vad i lagen stadgas om gäld skall äga motsvarande tillämpning å utdelning i konkurs, dock att för betalning av utdelning nedsatt belopp ej må återlyftas. En erinran om detta stadgande torde i så fall böra inflyta i konkurslagen.

I flera yttranden förordas, att, såsom justitieombudsmannen föreslagit, konkursförvaltaren åläggas att avgiva redovisning för konkursmedel som finnas inestående i bank när konkursen avslutas.

Statskontoret anför:

Vid bifall till vad statskontoret förut förordat torde en sådan redovisning kunna lämnas inom en förhållandevis kort tid efter konkursens avslutande, exempelvis sex månader efter det förslaget till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom lagakraftägande beslut avgjort. Vid en sådan redovisning torde förvaltaren böra styrka, att medlen blivit antingen utbetalade till vederbörande borgenärer eller nedsatta i allmänt förvar.

Föreningen Sveriges stadsdomare har i denna del uttalat följande:

För ernående av erforderlig kontroll synes det föreningen oundgängligt, att förvaltaren åläggas att till konkursdomaren avgiva redovisning rörande de till utdelning tillgängliga medel. Dylik redovisning — vid vilken givetvis skall fogas kvitton å de medel, som lyftats — synes böra avlämnas till konkursdomaren första gången någon kortare tid, exempelvis sex månader, efter det förslaget till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom laga kraftägande beslut avgjort, samt därefter en gång årligen.

Föreningen Sveriges häradshövdingar har ansett att endast anmälningskyldighet borde stadgas. *Föreningen* anför:

Då förslaget uppenbarligen förutsätter att konkursdomaren har att vaka över att förvaltaren fullgör sina skyldigheter med avseende å medel av ifrågavarande slag och ingripa till rättelse av eventuella missförhållanden, men konkursdomare på landet icke med nuvarande arbetskrafter i domsagorna böra belastas med ökade arbetsuppgifter, bör förvaltarens redovisningsskyldighet utbytas mot en enkel anmälningsplikt.

Slutligen må nämnas, att *föreningen Sveriges stadsdomare* anmärkt, att i det meddelande som förvaltaren jämlikt 147 § konkurslagen hade att tillställa borgenär borde erinras om den tid inom vilken utdelningen kunde lyftas och om påföljden av underlåtenhet därutinnan.

Utredningen synes visa, att det är av praktisk betydelse att en reglering sker av frågan, huru det skall förfaras med konkursmedel som icke lyftas.

För lösning av detta spörsmål äro flera vägar tänkbara. Under det att justitieombudsmannen förordat införandet av särskilda preskriptionsregler beträffande borgenärens betalningsrätt i konkursen, har statskontoret ifrågasatt, att konkursmedel som icke lyftas skola nedsättas i allmänt förvar för borgenärens räkning. En bestämmelse sådan som statskontoret förordat

Departements-
chefen.

skulle innebära viss överensstämmelse med stadgandet i 166 § utsökningslagen, att medel, som inlufit till utmätningsman och tillkomma borgenär, skola hållas borgenären tillhanda under två veckor från den dag borgenären äger rätt att utfå medlen men, om de ej lyftas under denna tid, nedsättas hos riksbanken. Ett liknande stadgande har meddelats i 159 § utsökningslagen. Enligt kungörelse den 23 september 1834 äro av riksbanken utgivna insättningsbevis icke gällande öfver 10 år, räknat från den dag de äro utgivna.

Rent principiellt skulle det vara tilltalande att för konkurs föreskriva ett tillvägagångssätt öfverensstämmande med det som stadgas i 166 § utsökningslagen. En sådan lagändring torde förutsätta, att vid nedsättning hos riksbanken varje borgenärs fordran individualiseras. Då fordringsägarna i en konkurs kunna vara mycket talrika, kan redan redovisningen av beloppen i samband med nedsättningen bliva förenad med åtskilligt besvär, även om det i regel procentuellt är ett mindretal borgenärer som ej självant lyfta sin utdelning. Utdelningsbeloppen äro också ofta mycket små. Härtill kommer, att i alla fall, då fordringen hänför sig till löpande skuldebrev, den måste individualiseras icke blott genom angivande av den bevakandes namn utan även genom beskrivning av skuldebrevet. Även då fordringen icke är löpande men likväl grundar sig å skuldebrev, torde för övrigt vara om icke oundgängligen nödvändigt så dock påkallat av praktiskt behov att skuldebrevet beskrives. De praktiska olägenheter som äro förenade med denna anordning förefalla att vara alltför stora.

Mot den lösning som förordats av justitieombudsmannen har av Sveriges grossistförbund framförts erinran ur principiell synpunkt, i det att förbundet anför, att konkursmedel som äro avsedda för utdelning till viss eller vissa borgenärer äro att anse såsom samma borgenärs eller borgenärsers tillhörighet. Detta är dock icke, rättsligt sett, förhållandet. Ehuru det i de särskilda fallen kan vara fullt klart, att tillgängliga, hos bank enligt 58 § konkurslagen insatta medel, skola användas för utdelning till viss eller vissa borgenärer, är likväl uppenbart, att lagrummet utgår från att medlen skola innestå hos banken i konkursboets namn. Borgenären eller borgenärerna kunna icke vända sig direkt till banken för att utfå medel som insatts enligt stadgandet, utan medlen måste lyftas av konkursförvaltaren. Det torde därför icke möta något principiellt hinder att meddela särskilda preskriptionsbestämmelser beträffande borgenärs rätt till betalning av konkursbo. Mot köpmannaförbundets och grossistförbundets förslag, att i första hand konkursförvaltaren skall åläggas att översända utdelning till borgenär kunna alltjämt framföras de praktiska svårigheter som föranledde att ifrågasatt stadgande härom icke intogs i konkurslagen vid dennas tillkomst.

Vid öfvervägande av frågan, huru sådana preskriptionsbestämmelser som nyss nämnts böra utformas, måste beaktas, att de icke äro avsedda att inverka på den preskriptionstid som med avseende å fordringen gäller mot konkursgäldenären personligen. Då konkursgäldenärens förpliktelse alltså förutsättes skola kvarstå, även om borgenärens rätt i konkursen preskri-

beras, är det nödvändigt att tillse, att förpliktelsen icke ökas genom att borgenärens rätt till betalning ur konkursboet preskriberas. Detta skulle bliva förhållandet, om beloppet skulle tillfalla kronan, oaktat gäldenären alltjämt svarar för gälden. En sådan påföljd skulle visserligen kunna undvikas genom ett stadgande, att borgenär, som ej lyfter honom tillkommande utdelning i konkursen, skall anses ha erhållit betalning med det belopp som belöpt på honom. Denna lösning är dock mindre tillfredsställande och skulle i allt fall svårigen låta sig genomföras beträffande löpande skuldebrev.

De synpunkter som nu framhållits äro av jämförelsevis ringa praktisk betydelse i fråga om juridiska personer. Det synes likväl icke lämpligt att i nämnda hänseende skilja mellan olika slags rättssubjekt. Vad angår t. ex. aktiebolag skall bolaget visserligen enligt 119 § lagen om aktiebolag anses upplöst då konkursen avslutas, såframt överskott ej finnes. Detta innebär emellertid ej, att bolaget icke vidare skulle kunna vara bärare av rättigheter och förpliktelser — det kan t. ex. äga fast egendom som varit bortglömd. Att bolaget kan återupplivas, belyses också av 148 § konkurslagen, enligt vilket lagrum tillgång, som yppas efter konkursens avslutande, kan överlämnas till gäldenären, om konkursdomaren med hänsyn till de med en utdelning till borgenärerna förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum. Då denna paragraf ej gör åtskillnad mellan fysiska och juridiska personer, kan även ett bolag efter avslutad konkurs, och sedan bolaget skall anses upplöst, på grund av stadgandet i fråga komma i besittning av egendom. I ett yttrande har för övrigt med fog anmärkts, att av de rättssubjekt, som äro att beteckna såsom juridiska personer, dödsbo i det hänseende varom nu är fråga närmast bör jämföras med fysisk person. Detsamma gäller vissa andra rättssubjekt, t. ex. handelsbolag.

Därest stadgande om preskription av betalningsrätt i konkurs införes, synes verkan därav böra vara, att de medel som genom preskriptionen bliva disponibla i första hand ställas till konkursförvaltarens förfogande för utdelning till andra borgenärer. Det synes rimligt, att sådana medel betraktas på samma sätt som medel vilka lösgöras t. ex. genom att tvistig bevakning ogillas eller till följd av att föreskriven edgång icke fullgöres av borgenär. Preskriptionen betyder alltså, att medel — såsom i 148 § sägs — bliva tillgängliga för utdelning. Härvid förutsättes helt naturligt, att icke alla andra fordringsägare i konkursen redan förut blivit till fullo förnöjda, i vilket fall överskottet bör tillfalla gäldenären. Liksom eljest, när ny tillgång yppas, bör konkursdomaren, även om alla andra borgenärer icke äro förnöjda, kunna få bestämma, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären, om det med hänsyn till kostnaderna finnes att utdelning icke lämpligen bör äga rum. Måhända kan tillämpning av detta stadgande antagas bliva det vanliga. Någon särbestämmelse för det fall att gäldenären är juridisk person synes icke böra meddelas. Samma regel torde böra gälla som då t. ex. efter likvidation av ett bolag ny tillgång yppas.

Det må anmärkas att om borgenär vid den nya utdelningen icke lyfter honom tillkommande medel, den föreslagna bestämmelsen blir analogt till-

lämplig. Därvid lärer emellertid i regel ej komma i fråga annat än att överlämna medlen till konkursgäldenären.

Preskriptionstiden synes för vanliga fall kunna bestämmas till två år räknat från det att förslag till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom laga kraftätagande beslut avgjort. Om tvist angående en fordran är anhängig, synes emellertid ytterligare anstånd kunna vara behöfligt. Detsamma gäller det fall, att borgenär har sådan villkorlig regressfordran, som avses i 136 § andra stycket konkurslagen. För dessa fall torde fristen böra räknas från det borgenären blivit berättigad att, utan borgen, lyfta utdelningen. Givetvis skall denna regel icke föranleda, att den förut stadgade preskriptionstiden förkortas.

För att preskriptionen skall avbrytas kan det uppenbarligen icke krävas, att borgenären lyft medlen, eftersom det av olika anledningar kan inträffa att konkursförvaltaren vägrat honom detta. Det torde böra stadgas, att borgenären skall — själv eller genom ombud — ha anmält sig för att lyfta medlen.

De bestämmelser som nu nämnts torde böra införas såsom 148 a §. Det synes lämpligt att, såsom i ett yttrande förordas, ålägga förvaltaren att i meddelande, som jämlikt 147 § skall avsändas till borgenär, intaga erinran om preskriptionsbestämmelsen. I meddelandet bör även angivas, var medlen finnas att lyfta. I 58 § torde böra meddelas föreskrift om skyldighet för förvaltaren att varje kalenderår avgiva redovisning över konkursboets medel till rättens ombudsman. När medel icke vidare finnas att lyfta, torde rättens ombudsman böra göra anmälan därom hos konkursdomaren.

De nya bestämmelserna torde böra tillämpas även i äldre konkurser, dock att tid som i 148 a § sägs ej bör få räknas från tidigare tidpunkt än lagens ikraftträdande.

I överensstämmelse med det anförda har upprättats förslag till *lag om ändring i vissa delar av konkurslagen*.

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Stefan Stiernstedt.

¹ Denna bilaga, som frånsett vissa redaktionella jämkningar är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 februari 1941.

Närvarande:

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 31 januari 1941 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 17 januari 1941, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i vissa delar av konkurslagen*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet Gösta Walin.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 februari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler lagrådets den 4 februari 1941 avgivna utlåtande över det den 17 januari 1941 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändring i vissa delar av konkurslagen*.

Föredraganden anför:

Lagförslaget har av lagrådet lämnats utan anmärkning.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att det med anledning av den avspärrning som nu råder kan bliva nödvändigt att för dem, som icke utan avsevärd svårighet kunna komma i förbindelse med vårt land, genom särskild lagstiftning bereda möjlighet att i vissa fall erhålla förlängda tidsfrister. Blir avspärrningen långvarig, bör tagas under överbäggande, huruvida icke jämväl den frist som nu införts i konkurslagen för bevarande av rätt till utdelning i konkurs bör förlängas för borgenärerna i konkursbo med ett flertal fordringsägare i utlandet eller för sådana borgenärer som haft särskilda svårigheter att bevaka sin rätt.

Ett par jämkningar av redaktionell natur ha vidtagits i lagförslaget.

Föredraganden hemställer, att lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Tidelius.